

AALBORG
TEATER

Undervisningsmateriale

Karlsson på Taget

Aalborg Teater 2018

Intro til læreren

Karlsson på Taget er Aalborg Teaters skoleforestilling 2018, og der er tale om Astrid Lindgrens egen dramatisering af hendes fortælling om det særlige forhold mellem den 7-årige dreng, Lillebror, og hans helt virkelige, flyvende, tilpas tykke og altid verdens bedste – Karlsson.

Fortællingen indeholder temaer som barnets verden over for de voksne; regler og love overfor lysten til overskridende; leg; det at være et lidt overset barn; og ikke mindst: det at lære af Karlssons eminente evne til at beslutte sig for, at det man nu engang er, det er verdens bedste.

Undervisningsmaterialet består af tre dele: En introducerende del, der har til hensigt at gøre det lettere at forberede eleverne på forestillingen; en del med opgaver til eleverne, og denne del er delt i to – en til klassetrinene 0.-2., en til 3.-4.; samt en sidste del består af et tekstuddrag fra manuskriptet.

Astrid Lindgren og hendes Karlsson

Som en af denne verdens mest læste børnebogsforfattere behøver Astrid Lindgreen (1907-2002) næppe nogen grundlæggende introduktion. Hendes store gennembrud kom i 1945 med den første bog om Pippi Langstrømpe og fortællingerne om Karlsson og Lillebror findes i *Karlsson på taget* (1955), *Karlsson på taget flyver igen* (1962) og *Verdens bedste Karlsson* (1968).

Når vi på teatret igen og igen vender tilbage til Lindgreens værker, har det naturligvis at gøre med de stærke litterære kvaliteter, de indeholder, herunder navnlig teksternes sammenfald af høj kompleksitet i figurerne og stor enkelhed i fortællingernes plot. Hos Lindgren er hovedfigurerne aldrig bare gode eller bare onde, sådan som det gælder for næsten alle de figurer, børnene møder i nutidens kommercielle medier. Er Karlsson fx en god eller en ond ven for Lillebror? Svaret afhænger meget af, hvem i fortællingen, man spørger, og Karlsson selv er helt sikkert komplet uinteressert i spørgsmålet, for han er kun ude på at have det sjovt, spise frikadeller og ellers bare være – verdens bedste. Lindgrens bedrift med Karlsson er netop at skabe en figur, der på én og samme tid er elskelig og belastende.

Oversigt over dramatiseringens episoder

Fortællingerne om Karlsson findes som sagt i tre børnebøger, som i lighed med fx *Emil fra Lønneberg* overvejende er episodiske i deres struktur. Det vil sige, at vi har et stabilt univers, hvor Lillebror bor i en større lejlighed i Stockholm sammen med Mor, Far og hans store søskende Bosse og Bette. Og så er der Karlsson, der bor på taget, har propel på ryggen og hele tiden kommer forbi og driller, spiser og laver fantastisk underholdende uorden.

Astrid Lindgren satte selv et lille udvalg af episoderne sammen i et dramatisk forløb, og det er den dramatisering, vi spiller her på Aalborg Teater. Her følger en oversigt over dramatiseringens episoder:

Lillebror møder Karlsson

Det er hverdagsaften hjemme hos Lillebror, og han bryder sig ikke om aftenens menu: hvidkålssuppe. Han får lov at slippe, men bliver også drillet lidt af Bette og Bosse, fordi han ønsker sig en hund, hvilket ingen tilsyneladende tror, han nogensinde får. Lillebror bliver vred på sin familie og fortrækker til sit værelse. Her flyver en lille og lidt tyk mand med propel på ryggen ind ad vinduet. Det er Karlsson, der er oplagt til spas. Og det ender med, at de får Lillebrors ægte damplokomotiv til at eksplodere. Familien kommer ind på værelset, men Karlsson er væk, og alle tror, at Lillebror bare har opfundet en usynlig ven.

Karlsson lærer Lillebror at filure

Bette og Lillebror er alene hjemme en aften, og hun skal have besøg af en dreng fra sin klasse og giver Lillebror strenge ordrer om at holde sig væk. Men med Karlssons hjælp får Lillebror drengen gjort så forskrækket, at han bogstaveligt talt løber skrigende bort. Bagefter på Lillebrors værelse vil Karlsson have Lillebrors legetøjspistol – og hans slik, fordi han siger, det er medicin, og at han er syg. De to flyver sammen op på taget, hvor Karlsson bor. Her viser Karlsson Lillebror, hvordan man filurer (dvs. skræmmer livet af) de to indbrudstve Fille og Rulle, der også bor på taget. Bagefter leger Karlsson, at han er syg og får derved Lillebror til at fodre ham med alt slikket og give ham 50 ører for at tage "medicinen".

Indbrud

Lillebror har været i slagsmål i skolen. Mor og far er skræmte af at have læst om en række indbrud i nabolaget. Karlsson dukker op, og Lillebror forsøger at få mor og far og Bosse og Bette til at se ham, men det mislykkes. Derpå er Lillebror alene hjemme, og han og Karlsson skræmmer igen livet af Fille og Rulle, idet de bryder ind i Lillebrors lejlighed.

Mor er syg, så Frk. Buk kommer

Mor skal på sygehus nogle dage, men hun tænker ikke, at det er noget alvorligt. Da far også er væk i en hel uge, skal Lillebror passes af en dame, han ikke kender, som hedder Frk. Buk. Mor tager på sygehus og Karlsson dukker op. Snart filurer han Frk. Buk.

Husbuktæmning

Næste morgen. Lillebror er nu alene med Frk. Buk, og han skal spise sin grød før han får lov at spise nogen af de mange boller, Frk. Buk har bagt. Karlsson dukker op og gemmer sig under

spisebordet, hvorfra han driller Frk. Buk. Hun låser til gengæld Lillebror inde på hans værelse med ordre om at spise grøden op. Karlsson kommer Lillebror til undsætning, filurer Frk. Buk og viser sig for hende. Hun bliver lamslået og søger tilflugt i køkkenet, hvor hun er ved at lave frikadeller. Karlsson driller videre i køkkenet og det ender i en vild jagt, hvor Frk. Buk selvfølgelig aldrig får fat i Karlsson. Karlsson flyver hjem, og mor kommer hjem fra hospitalet og sender en udmattet og bestyrtet Frk. Buk hjem.

Fødselsdag

Lillebror har fødselsdag og får endelig en hund. Karlsson dukker op, og hele familien ser ham. De er alle målløse, men han spiser glad og gerne fødselsdagskage.

Vi ses, Karlsson

På taget. Lillebror skal tilbringe sommeren hos sin bedstemor, og det er Karlsson ked af, men han finder hurtigt på, at han også skal være hos sin bedstemor hele sommeren. De to venner beslutter at mødes igen, når sommeren er forbi.

Links

<https://www.youtube.com/watch?v=QE0GuMWc6V0>

Instruktør Martin Nyborg fortæller om *Karlsson på Taget* og giver inspiration til, hvordan forestillingen kan anvendes i undervisningen.

<https://aalborgteater.dk/event/karlsson-paa-taget/>

Læs mere om forestillingen *Karlsson på Taget*

<https://aalborgteater.dk/skolebestilling/>

Bestil billetter til forestillingen

Hvem møder vi i Karlsson på taget?

Dramatiseringen tæller i alt ti karakterer, og her følger en kort karakteristik af de vigtigste:

Karlsson

er i sagens natur fortællingens omdrejningspunkt, idet han er det fremmed, forstyrrende, fantasifulde element i en ordnet og lidt kedelig hverdagsverden. Han er på en vis måde ren lyst og som sådan hinsides godt og ondt, rigtigt og forkert. Han bare tager, spiser, driller, omdigter virkeligheden, roser sig selv, og er helt fri for hæmning (han lever fint uden overjag). Han betegner altid sig selv som verdens bedste til alt, og selv de lidet flatterende træk "halvgammel", "lav" og "tyk" omdigter han til styrker, idet han om sig selv siger: "Jeg er en smuk, helt igennem klog og tilpas tyk mand i min bedste alder".

Lillebror

er syv år og yngste og femte medlem af en klassisk kernefamilie. Han er på ingen måde forsømt eller alvorligt overset, men det er som om resten af familien lige har glemt, at deres søde lillebror ikke er tre-fire år mere, men i fuld gang med at blive en stor dreng med egne behov og meninger. Det er her, Karlsson hjælper og skubber Lillebror ud af rollen som netop lillebror og i retning af en stor dreng, der laver sjov, når han vil have det.

Mor, Far, Bosse, Bette

Der er ikke megen tid til fordybelse i de fire andre i familien, der da også fra Lindgrens side er tegnet ganske klassisk: Mor er kærlig og bekymret, far er sød og distræt, og de to store søskende har nok i deres eget og synes, at Lillebror er sød, men barnlig.

Hildur Buk

er den strenge, ordenselskende barnepige – det perfekte offer for Karlssons filuren. Hun repræsenterer en slags spidsformulering af det borgerlige livsprojekt, som Lillebror vokser op i, og som Karlsson – og dermed Lindgren – udfordrer. Ikke for at afvise projektet som helt udueligt, men for at pege på, at orden, strenghed, renhed og system ikke er nok for et barn. Der må også fantasi og regelsprængning til. Derfor findes Karlsson, selvom Buk ikke er for meget for det.

Rulle og Fille

er fortællingens to klovneagtige og ikke specielt uhyggelige indbrudstykke.

Opgaver 0. – 2. klasse

Opgave 1

Karlsson siger til Lillebror at han er verdens bedste *filurer*. Snak i klassen, om hvad vil det sige at være en filur? Hvad gør Karlsson og Lillebror i forestillingen af filurerier? Tegn en tegning af en filur/en der filurerer.

Opgave 2

Tal sammen om forestillingen. Spørgsmål til eleverne:

Lillebror ønsker sig en hund.

- Hvorfor vil lillebror gerne have en hund?
- Hvorfor siger mor og far at han ikke må få en hund?
- Hvorfor siger mor og far at han skal glemme Karlsson, når han får en hund?
- Hvorfor tror de voksne ikke på at Karlsson findes?
- Er Karlsson en voksen, eller et barn?
- Hvorfor kan Lillebror godt lide Karlsson?

Opgave 3

Hvilken scene i teaterforestillingen kunne du bedst lide? Tegn den.

Tegn en tegning af Karlsson og/eller Lillebror. Tænk på det øjeblik i forestillingen du bedst kunne lide og tegn en tegning af dem i den situation. Der må gerne være flere af karaktererne fra forestillingen med på tegningen.

Når I er færdige, hænger I tegningerne op og fortæller hinanden hvilken situation det er, og hvad det var I kunne lide ved netop den scene.

Opgaver 3. - 4. klasse

Opgave 4 – Verdens bedste Karlsson

- Hvordan vil du beskrive Karlsson? Skriv 3 ord du synes beskriver Karlsson.

*Læs tekstuddraget højt to og to, en i rollen som Lillebror og den anden som Karlsson.
Besvar derefter spørgsmålene i fællesskab på klassen.*

- Hvordan beskriver Karlsson sig selv når han møder Lillebror første gang? Kan I huske flere ting han siger om sig selv i forestillingen?
- Er det forskel på hvordan I, synes Karlsson er, og hvordan han selv siger, at han er?
- Er Karlsson en voksen, eller et barn?
- Hvorfor tror de voksne, og Lillebrors søster og bror, ikke på at Karlsson findes?
- Hvorfor kan fru Buk ikke lide Karlsson?
- Hvorfor kan Lillebror godt lide Karlsson?

Opgave 5 – Lillebror

Lillebror ønsker sig en hund fordi han er ensom.

- Hvad vil det sige at være ensom?
- Har du nogen sinde følt dig ensom?
- Hvad kan man gøre for at føle sig mindre ensom?

Når Karlsson dukker op bliver Lillebror mindre ensom, men Karlsson gør ting Lillebror ikke har lov til. Han må spise slik når han vil, han ødelægger ting og stjæler frikadeller. Siden Lillebrors mor og far ikke tror på at Karlsson findes, så tror Lillebrors mor at Lillebror lyver når han skyder skylden på Karlsson.

- Hvad synes du om Karlssons opførsel?
- Har du lavet noget, du vidste var forkert?
- Har du nogen gang fået skylden for noget du ikke havde gjort?
- Er Karlsson en god ven? (Hvad vil det sige at være en god ven?)
- Ville du haft ham til ven? Hvorfor/hvorfor ikke?

Opgave 6

Tegn en tegning af Karlsson og/eller Lillebror. Tænk på det øjeblik i forestillingen du bedst kunne lide og tegn en tegning af dem i den situation. Der må gerne være flere af karaktererne fra forestillingen med på tegningen.

Når I er færdige fortæller I hinanden hvorfor I specielt godt kunne lide det øjeblik i forestillingen.

Tekstuddrag fra *Karlsson på Taget*:

KARLSSON

Hejsa hopsa, må man komme indenfor?

LILLEBROR

(helt tummelumsk)

Ja.... selvfølgelig!

(Karlsson sætter sig i vindueskarmen, ler glad og tilfreds og godter sig i al almindelighed. Lillebror står stille og kigger genert på ham.)

LILLEBROR

(efter nogen tavshed)

Er det... Er det ikke svært at flyve sådan?

KARLSSON

Svært? Ikke for verdens bedste kunstflyver. Ikke for mig.

(syner Lillebror fra top til tå)

Men jeg vil ikke råde et hvilket som helst fjols til at forsøge. Nå, lille pyller, hvad hedder du mere end August?

LILLEBROR

Jeg hedder ikke August. Jeg hedder Lillebror.

KARLSSON

Glimrende. Bliv ved med det.

LILLEBROR

Hvad hedder du så?

KARLSSON

Karlsson! Man kalder mig for verdens bedste Karlsson, og det er jeg. Hvor gammel er du lille pyller?

LILLEBROR

Syv år!

KARLSSON

Godt! Bliv ved med det.

LILLEBROR

Hvor gammel er du så?

KARLSSON

Hvor gammel jeg er, hoho! Jeg er en mand i min bedste alder, det er lige, hvad jeg er.

LILLEBROR

Hvad for en alder er bedst?

KARLSSON

Alle. I hvert fald for mig. Jeg er en smuk og helt igennem klog og tilpas tyk mand i min bedste alder. For det er lige hvad jeg er.

LILLEBROR

Det var skægt, at du kom!

KARLSSON

Selvfølgelig! Møgskægt for dig at få lov til at møde Karlsson på taget. Det er da helt klart!